

1943 máj 21.

53.
✓

41/a

A

BÜKI EV. GYÜLEKEZET TEMPLOMA

150 ÉVES

FÜLÖP DEZSŐ
EV. LELKÉSZ

BÜK, 1935.

A büki ei a löcsi templom kíméjének
feid allalmas nagytára megrüldös.

Budapest, 1944. V. 19.

Pálfi Rósi

Előszó.

Ha valaki a büki ev. egyház történetét akarná megírni, nagy és nehéz munkát vállalna. Megnehezítené munkáját az a körülmény, hogy 1837-ben a régi jegyzőkönyvek elégték, a máshol megjelent adatok kevés kivétellel használhatatlanok. Nagy hálával tartozik gyülekezetünk áldott emlékü volt lelkészének Zongor Endrének, ki a templom fennállásának 100 éves fordulójára adatokat gyűjtött össze és „A büki ágost. hitv. ev. gyülekezet története” c. munkájában ki is adott.

Nem érzem magamat arra hivatottnak, hogy gyülekezetünk történetét megírjam, ugyszólván egy élet kellene ahhoz, hogy elfelejtett levelek, irattárak, levéltárak és a sok-sok könyv áttanulmányozásával valamennyire is sikerüljön e feladat. Céлом csupán az, hogy e füzetet templomunk fennállása 150 éves fordulóján híveim kezébe adjam. Lássuk meg mit tettek azok az ösök, kikre olyan sokszor büszkén hivatkozunk, mit kellene nekünk tennünk, hogy utódaink bennünket hűtlenséggel ne vádoljanak.

Teher alatt nő a pálma, mondja a latin közmondás. Minél nehezebb és nyomoruságosabb idők jönnek is, annál inkább hűséggel, önfeláldozással szolgáljuk egyházunk ügyét.

E füzet olvasásakor templomod falán olvashatod őseid jelmondatát: Erős vár a mi Istenünk. Bizzunk az Istenben, ki templomunkkal együtt megtartott minket, Istené legyen a dicsőség és a hálaadás mindenkor.

Bük, 1935. augusztus havában

Fülöp Dezső

büki ev. lelkész.

A büki ev. egyházközség régi lelkészei.

Bük eredetileg három község volt. Nemesek lakták, kik az egyes korok uralkodó eszméit figyelemmel kísérték. A reformációnak Magyarországon való terjedése idején könnyen Bükre értek az új áramlatok. Sopron, Sárvár és Csepreg közelsége is közrejátszott abban, hogy Bükön már 1595-ben van evangélikus lelkész, amint erre egy régi fennmaradt adójegyzék bizonyosággal szolgál. Első ismert nevű lelkésze Lakosi Gergely, aki 1622-ben volt Bükön. 1635-ben Textoris György volt a büki lelkész. 1660—61. Fisztrovics György, a későbbi püspök volt a büki lelkész. Több kerületi gyűlést is tartottak itt 1645. 1646. 1649. és 1669-ben. Ez utóbbi arról nevezetes, hogy ezen avatták püspökké Szenczi Fekete Istvánt. A gyülekezet nagy pártfogói a Mankóbüki Horváth család és a Fodor familia voltak.

A virágzás éveiben Bük filiái Alsószeleste, Gőr és Lócs szintén anyagyülekezetek voltak, ahol meghívott lelkészek szolgáltak.

Az elnyomatás évei.

A XVII. század a protestantizmus megpróbáltatásának százada volt. Az alkotmány védelmének ürügye alatt hatalmas támadás indul meg. A régi virágzó gyülekezetek nehezen bírják a harcot. Rabság, börtön, korbács, birtok és templomok százainak elvétele napirenden vannak. 1617-től kezdve, mikor a protestantizmus százados ünnepét tartotta, ugyyszólván 200 esztendőn keresztül nem sütött ki a nap a magyarhoni protestantizmus egén. A vagyont és a szabadságot féltve tizezrek térnek vissza a katólikus egyház kebelébe. II. Ferdinánd és Pázmány Péter által lerakott elvek szerint folyik a küzdelem.

Az 1687. évi országgyűlésen felsorolják az elfoglalt templomokat. Ezek között van a büki és lócsi templom is.

Az elnyomatás nyomoruságos éveiben sok más gyülekezetel együtt a büki gyülekezet is a nemeskéri artikuláris templomhoz tartozott. Nemeskérre jártak a hívek templomba, idevitték a gyermekeket keresztelni. A hosszan tartó sötét éjszaka hajnalán jelenik meg II. József türelmi rendelete.

A türelmi rendelet.

II. József császár híres rendelete 1781. október 29-én jelenik meg. E rendelet politikai téren kimondja a teljes egyenlőséget. Rendelkezik arról, hogy magán istentiszteletet mindenütt szabad tartani. Ahol 100 család együtt van, ott gyülekezetté egyesülhetnek, építhetnek templomot, iskolát, hívhatnak papot, tanítót. Megszabja, hogy a protestánsok templomot bizonyos feltelek mellett építhetnek. Vallása miatt senki sem büntethető. A

reverzalist megszünteti, intézkedik aziránt, ha az apa katolikus, akkor mindkét nembeli gyermek az apa vallását követi, ha az anya katolikus, akkor a gyermekek nemszerint oszlanak meg. Ennek a türelmi rendeletnek sok protestáns templom köszönheti létezését. E rendelet tette lehetővé, hogy a büki gyülekezet 1785-ben templomot építhetett.

Templomunk.

II. József türelmi rendeletét figyelembe véve az Alsó, Felső és Közép-Büki evangélikusok a lócsi evangélikusokkal egyesülve 1784. január hó 3-án Sopronvármegye vezetőségéhez folyamodnak, kérelmükben anyagi viszonyaik megvizsgálását kérik amiatt, hogy templomot akarnak építeni. A vármegye a kérésnek helyt ad és küldöttékül a következőket nevezi meg: katolikus részről: Polser András lövői plébánost, Vizkelety Istvánt, Pászthory Dánielt és Lukinics Györgyöt, evangélikus részről: Szemerey Sándort, Horváth Józsefet és Szarka Andrást.

A bizottság január 17-én érkezett Bükre, a vizsgálatot megtartotta és úgy találta, hogy itt az ev. vallású családok száma 101. A 101 család az építkezésre 1818 forintot adott össze, a lelkész részére 75 forintot, 53 köből búzát és 21 köből rozst, a tanító részére 30 forintot, 16 köből búzát és ugyanannyi rozst ajánlott fel. A bizottság a Helytartótanácsához terjesztette fel a büki ev. templom építésének ügyét, az engedély pedig 1784. március 29-én jött meg.

Gyülekezetünk 1784. év április hó 27-én közgyűlést tart és az akkori püspöktől Perlaky Dánieltől lelkészt kér. Megjavitja a lelkész fizetését. Tárgyal az egyházi épületek elhelyezéséről. Később Vidos Sándortól és Fodor Ferentől telket vásárolnak. Az előbbin a paplak, az utóbbin pedig a tanítólak áll.

Perlaky Dániel püspök által ajánlott lelkészt: Kiss Dánielt meghívják, aki 1784. június hó 20-án elfoglalja hivatalát és a templom elkészültéig Fodor Ferenc pajtájában tart istentiszteletet. E pajta most is áll, valószínű kisebb átalakításon ment át, most magtar Hetyésy Lajos tulajdonában. A régi pajta ajtókulcsa is megvan.

A hívek megkezdik a templom építésének előkészítő munkálatait. Valószínű, hogy a téglát maguk égetik. Az ácsmunkásokat német ácsmester készíthette, mert a szószéktől számítva a hatodik gerendán, a bemeneteli iránytól a bal karzat felett egy olvashatatlan német név van, alatta a szám 1785.

A templom párkányán szintén volt felírás, a szöveget sok utánjárással és kereséssel sem tudtam helyreállítani, a szöveg majdnem egészen lekopott, csupán ennyi olvasható tisztán: *Benignate Dei et grátia Jozeph.*

1785-ben készült el a templom és advent első vasárnapján avatták fel.

Torony nem volt, a harang pedig falábakon állott. 1822-ben a templomot újból zsidelyezik. 1823-ban a megrepedt harangot újból öntik. 1826-ban épül meg a 13 és fél öl magas torony. 1830-ban a régi szószek és oltár helyett a most is meglévót készitik. Lehetséges, hogy az oltár csak átalakításon mehetett át, mert az oltár álló lapjának a sekrestye felőli részén még mindig olvasható M. M. 1795. (egy későbbi feljegyzés Renov. 1908. H. J. Sopron.)

1837-ben hatalmas tűzvész pusztított Bükön, az egyházi épületek elpusztulnak, elégnek a régi jegyzőkönyvek, az anyakönyvek megmaradtak, mert a lelkész nem a paplakban, hanem más házban lakott. Az anyakönyveket magánál tartotta, de a jegyzőkönyvek a paplakon voltak. A nagy tűz a kisharangot is megrongálta, ezt megjavítják és 1840-ben nagyobb harangot készítenek Szalay János kasznár adományából. Ezt a nagyobbik harangot, amely olyan sokszor hívogatta hiveinket istentiszteletre 1916. augusztus 25-én sok könnyhullás között vették le és vitték el, hogy belőle ágyugolyókat, vagy más hadieszközt készítsenek. 1923-ban gyülekezeti közóhajnak adott kifejezést Mesterházy Lajos, hogy az elvitt harang helyett ujat szerezzen a gyülekezet. Az új harangot a gyülekezet áldott emlékezetű lelkésze Farkas Elemér Magassy Sándor akkori kerületi lelkész segédletével 1923. szeptember 30-án avatja fel. Ez a harang h. hangu, ára a felszereléssel együtt 1,523.413 korona volt.

Ujra zsidelyezik a templomot 1864-ben, tetőrenoválás volt ujjában 1920-ban.

1884-ben a toronyt új bádogtetővel látják el, ami 900 forintba került. Még 1881-ben a templom belsejét kifestik, a padokat kijavítják és megszorítják ezer forintot meghaladó költséggel.

A nőegylet már akkor is ki vette részét a templomszépítésének munkájából, csillárokat, vas oltár kerítést, 6 értékes gyertyatartót, oltárterítőket, urvacsorai kannát és új oltárképet vásárolt 450 forint értékben.

Gyülekezetünk 1885-ben ünnepelte temploma fennállásának 100 éves fordulóját. Ezt írta akkor a gyülekezet lelkésze: Zongor Endre „Templomát kívül belül kijavítva, feldiszítve adja át a büki ev. gyülekezet az első század végén, a második századnak. Az első századot megkezdő s az első században élő elődök hívek voltak, hívek maradtak a legnehezebb időkben is; ha majd a második század is lejár, ha majd nekünk is, kik ezt megkezdjük, csak emlékünknél marad itt, óh hadd mondhassák el rólunk, hogy hívek valánk”.

Milyen figyelemre méltó, nehézveretű szavak ezek ma is. Mi is ünneplünk ebben az évben. Templomunkat kívül, belül kijavítva akarunk elindulni a jövő felé. A gyülekezet és nőegylet egyaránt kiveszi részét ma is az áldozatokból.

A gyülekezet kicserélteti a templomablakokat, újra vakoltat.

a régi toronybádóg helyett ujat tetet.

A nőegylet kifesteti a templom belsejét, mennyezetet, falakat, karzatot és padokat egyaránt.

Gyülekezetünk ezideig folyton erősödött és szaporodott. Most, amikor annyi küzdelem és nyomorúság szaporodik nápról-nápra, rajtatok fordul meg ünneplő hivek, hogy Isten kegyelméből továbbra is megállunk-e a hitben, vagy nyomorultul elpusztulunk. Szeressétek azt a templomot, melynek fundamentumát őseitek rakták le, melyben kereszteltek benneteket, hirdettessék benne a hamisítatlan evangélium és szálljon belőle imádságotok Isten atyai szívéhez. Zengjen benne szívetek mélyéről az evangélikus himnusz: Erős vár a mi Istenünk.

A hősök emléktáblája.

Nőegyletünk minden fontosabb alkalommal maradandóbbnál maradandóbb értékekkel írta nevét gyülekezetünk történetébe. 1892-ben orgonát vesz a templom részére. Legértékesebb emléke mégis a templom falára helyezett, fekete belga márványból készült hősök táblája. 1926-ban készítette Mechle, a híres soproni kőfaragómester.

Méltó, hogy nagy ünnepünkön drága hazánkért elesett hőseinkről megemlékezzünk és nevüket itt is megörökítsük. Lélekben tegyük le az emlékezés virágait idegenben pihenő hőseink sírjára.

Az emléktábla felirata:

Az 1914—18. világháboruban áldozatul esett gyülekezeti

hősök névsora.

BÜK.

	Kisfaludy János	Udvardy Sándor
	Kisfaludy Sándor	LÓCS.
1	Kocsis Gyula	60 Mesterházy Géza
	Kocsis István	Pénzes Károly
	Kocsis István	Reiber Géza
5	Dr. Mike Gyula	Reiber István
	Nemes Gyula	GÓR.
	Németh Ferenc	50 Balogh József
	Németh Samu	Csíte János
	Németh Sándor	Gyurátz János
	Németh József	Gyurátz József
10	Németh Pál	Gyurátz Sándor
	Patthy Sándor	55 Kemény Ferenc
	Paizer János	Kiss János
	Sípos János	ALSÓSELESTE.
	Szabó Gyula	Asbóth István
15	Szanyi János	Kovács József
	Szücs István	Nika Sándor
	Takács Ferenc	60 Rác István
	Takács Károly	Tóth Gyula
	Takács János	Tömböl Samu
20	Tóth Pál	63 Sodics János Bük.

János ev. 15. rész 13. vers. Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért.

Hálás kegyelettel emeltette a nőegylet.

Gyülekezetet alakító családok.

ALSÓ-BÜKIEK :

Horváth László
 Horváth Sámuel
 Fodor László
 Vidos Sándor
 Nagy István
 Balogh István
 Balogh György
 Balogh János
 Balogh Pál
 Balogh Péter
 Balogh Katalin
 Balogh József
 Balogh Mihály
 Hettyésy Ferenc
 Taródy Ferenc
 Karevics Ferenc
 Szedenits György
 Hettyésy István
 Szedenics Ferenc
 Fodor József
 Kis Ferenc
 Balogh József
 Nagy János
 Hettyésy György
 Kisfaludy János
 Kebelei Ferenc
 Koczor István
 Nemes Mihály
 Franciscs Ferenc
 Görbitz János
 Nemes Ferenc
 Márton István
 Fekete István
 Németh Pál

ifju Koczor István
 Németh János
 Görbitz György
 Ensöl János
 Fekete Mihály
 Fekete János
 Molnár János
 Vargyu János
 Kotsis János
 Nemes György
 Abrahám György
 Tóth Ferenc
 Kebelei István
 Fekete Pál
 Kocsis György
 Hofstetter Pál
 Hajmásy István
 Fekete György
 Takáts István
 Németh Pál
 Németh István
 Bokor János

KÖZÉP-BÜKIEK :

Fodor Ferenc
 Fejér János
 Kováts Ádám
 Hettyésy Pál
 Balogh János
 Hencsei János
 Kováts Márton
 Görbitz Mihály
 Szabó Mihály
 Nemes János
 Németh Ferenc
 Tóth János

Fekete János
 Szalay János
 Németh István
 Tóth György
 Plechsmidt Gottlieb
 Kelemen György
 Horváth István
 Horváth Kocsmáros Pál
 Kelemen István
 Takáts György

FELSŐ-BÜKIEK :

Hettyésy Ferenc
 Ték György
 Cséry János
 Rózsa Ferenc
 Kotsis Ferenc
 Nemes István
 Csonka István
 Répássy György
 Horváth Ferenc
 Horváth Ábrahám Pál

LÓCSIAK :

Csikor Pál
 Fodor István
 Kováts Ferenc
 Horváth József
 Péntes László
 Csaplovits György
 Nagy Pál
 Nagy István
 Godácsy Ferenc
 Hettyey Miklós
 Herenkovits Ferenc
 Bokody Ferenc

Gyülekezetünk felügyelői :

Mankóbüki Horváth László a gyülekezet megalakulásától haláláig 1807-ig

Horváth István 1807—1815-ig

Török Mihály 1815-től haláláig : 1818-ig

Lócson lakó Bakody Mihály 1818—1833-ig

Jánosa Ádám 1833—1844

Radó Dániel 1843—1851

Fejér Ferenc 1851-től haláláig 1860-ig

Baranyai László 1860—1871

Guóth Ignác 1871—1882

Berzsényi Gyula 1882—1888

Guóth Ignác 1888—1902

Jánosa Ferenc 1902—1907

Báró Solymosy Ödön 1907—1915

Dr. Takáts József 1916—1933

Dr. Horváth Tibor 1933—

Gyülekezetünk gondnokai:

Az elégett jegyzőkönyvek miatt a gondnokok névsorát az előző évekről csak hiányosan lehet összeállítani.

A gyülekezet első gondnoka: Fodor Ferenc volt.

1813-ban Balogh József, 1822-ben Taródy Ferenc és Balogh György. 1830-ban Hetyésy János és Balogh János. 1837-ben Hetyésy János és Szabó János voltak a gondnokok.

1837—1841. Fejér János, Szabó János

1842—1844. Balogh István, Hetyésy László

1844—1852. Hetyésy János, Tamaska Sándor

1852—1854. Guóth Ignác, Hetyésy László

1854—1858. Hetyésy László, Balogh György

1858—1860. Balogh György, Hetyésy István

1860—1863. Tamaska Sándor, Kis Dávid

1863—1865. Tamaska Sándor, Szabó Imre

1865—1866. Szabó Imre, Hetyésy László

1866—1871. Hetyésy László, Balogh Sámuel

1871—1873. Balogh Sámuel, Szabó István

1873—1875. Szabó István, Balogh József

1875—1877. Balogh József, Hetyésy Sándor

1877—1879. Hetyésy Sándor, Horváth Ferenc

1879—1881. Horváth Ferenc, Balogh Sándor

1881—1883. Balogh Sándor, Balogh Gyula

1883—1886. Balogh Gyula, Cséry Lajos

1886—1889. Cséry Lajos, Kocsis József

1889—1892. Kocsis József, Balogh János

1892—1895. Balogh János, Horváth Sándor

1895—1898. Horváth Sándor, Balogh Lajos

1898—1900. Balogh Lajos, Kis Sándor

1900—1903. Mesterházy Lajos, Tóth János

1903—1907. Tóth János, Szabó Sándor

1907—1909. Szabó Sándor, Udvardy Sándor

1909—1012. Udvardy Sándor, Németh Sándor

1912—1917. Németh Sándor, Hetyésy László

1917—1919. Hetyésy László, Balogh László, Balogh Samu

1919—1925. Francsics Samu, Hetyésy Sándor

1925—1927. Bedy Sándor, Horváth Sándor

1927—1929. Horváth Sándor, Balogh Géza

1929—1931. Balogh Géza, Major János

1931—1934. Balogh János, Kocsis János

1934— Fekete Lajos, Giczi János.

A céhmesterséget 1904-ben önként vállalta Mesterházy József.

Itt lenne helye annak, hogy mindazoknak neveit megörökítségem, akik gyülekezetünket hagyományokkal segítették és a segítség oltárán adományukat letették. Forgatom a régi írásokat, aranykönyvünket és a nevek olyan sokaságát találok, hogy még egy ilyen füzet kellene ahhoz, hogy nevüket feljegyezhessek. Nem

akarom csak azoknak a neveit feljegyezni, akik nagyobb adományokat adtak, mert aki keveset adott is, Isten előtt kedves áldozatot mutatott be. Az a tervem, hogy minden kegyes szívű adakozónk nevét összegyűjtöm és ha Isten éltet a gyülekezet lelkészei és tanítói adataival együtt ehhez hasonló füzetben megfelelő alkalomra kiadom.

Kedves Testvéreim! Ünneplő diszben öltözött templomunk, a ti templomtok. Istennek mondjátok hálaimeadságot, mert elmondhatjátok a templomomba megyek imádkozni. Nézd a templomot építő ősöket, mennyit küzdöttek és áldoztak, de megálltak, mert hitük mozdíthatatlan volt. Tedd fel magadnak a kérdést: Mit tettem eddig egyházamért és mit tehetnék? Szeresd egyházadat és templomodat. Légy jó vitéze a Krisztusnak vészben és viharban egyaránt.

Tudom sokszor elfáradsz, a szived tele keserű panasszal, talán már azt is mondtad: nem bírom tovább. Jöjj a templomod mindig vár.

Erős vár a mi Istenünk.

Forrásmunkák: Zongor E: A büki ágost. hitv. ev. gyülekezet története. Zsilinszky: A magyarhoni protestáns egyház története. D. Payr: A nemeskéri artikuláris evangélikus egyház története. D. Payr: A dunántúli evangélikus egyházkerület története. D. Payr: Gyurácz Ferenc életrajza. Gyülekezeti jegyzőkönyvek.

